

Ker pa morda še ni znano vsakteremu, ki bo za cenilca izvoljen, da bo treba pri cenitvi močvirnatih ali tudi že šote prostih zemljišč na mnogo več reči ozir jemati, kakor pa pri trdinah, na uime namreč, ki pridelke na močvirnih zemljišč pokončujejo in nam kmetom tudi delajo škodo, zato pišem te vrstice.

Da ne bi noben izmed cenilcev tega dela nepremišljeno začel, naj nekoliko odkrijem zločinke, ki v dolini ljubljanskega močvirja domujejo.

Če v jeseni pogledamo po omenjenih njivah, tū in tam vidimo lepa zelena žita, ki nam kmetovalcem obetajo obilno žetev; če pa začne deževati, se hipoma spremeni lepa dolina v jezero — in vse upanje je po vodi. V dokaz temu bodi pretekla mokra jesen, ko se je vsa dolina od Vrhnike do Ljubljane, vklub Grubarjevemu kanalu in potrebljeni Ljubljani, za dalje časa v jezero spremenila, tako, da so se morali ljudje v čolnih od vasi do vasi prevaževati, — kakošna žetev more biti potem, lahko sodi vsak!

Ako pogledamo pozimi na prhalknata zemljišča, videli bomo, kako močne drože (srež) je gospodinja zima v nje zamesila, da se vzdigne prhalica na njivi tako, kakor tudi na senožeti do celega čevlja visočine in še več od svoje prave lege. Koliko ostane setve ali trave na takem kvasu, lahko je uganiti — nič! le dresen in zebert bota spomladi tam stala.

Če pa tudi voda ne vzame pridelkov in tudi zima ne mesi, pa vendar žalibog, slana prav rada gospodarji, ktera mnogokrat že malo pred Kresom pride, in v jeseni se zgodaj prikaže, tako, da nam osmodi rž, oves, krompir, fižol itd. — in še ajdo, kar se na trdinah redko kedaj zgodi.

Da pa tudi toča po tej dolini posebno rada bije, znano je vsacemu, kdor je tū domá.

Ne bo tedaj dovolj, da bi cenilne komisije samo potem sklepale, kar bojo ravno tisti čas pred seboj videle, treba bo na vse omenjene uime ozir jemati, da dobí cesar, kar je cesarjevega, pa tudi revni kmet, kar je njegovega in kar si s potom na obrazi in žulji na rokah prisluzi.

Ne imejte tedaj samo denarja za potrebno vlado pred očmi, ampak tudi kmeta od dela in revščine pohabljenega!

Iz Brezovice poleg Ljubljane.

Matija Remškar, kmet.

Gnojišče.

Priobčil Fr. Schollmajer.

„Gnojna jama — zlata jama za kmeta“.

Kdor ima strgano mošnjo, zgubi novce iz nje; kdor pa ima slabo napravljeno gnojišče, temu se pogubi mnogo dobrega in tečnega gnoja, s tem pa se manjšajo tudi njegovi dohodki. Ako se, postavimo, v gnojišče dežnica steka, izpere mnogo gnoja in na njivah, na ktere se potem tak gnoj izvozi, pridelala se toliko manj. Izvedeni poljedelci so izštevilili, da na njivah, ki se jim dá 20 bokalov dobre gnojnice, se za 24 krajcarjev žita in slame več pridelala.

Gnojna jama mora biti svojemu namenu popolnoma primerna, to je, narejena mora biti tako, da se v njej — čem več tem bolje — vsi drobci bodi-si že trdega ali tekočega človeškega ali živalskega blata, kakor so beljakovec, grenčec, žolčna smolnina, tolšča, slinasti in scavniščni žlezci, scavniščna kislina, žolčne snovi, ogelno-, žvepleno- in solnatokisli natron, različne fosfornokisle zemljine, amonijak, soda ali natron, večji in debelejši ostanki jedil in klaje, kakor tudi še mnogo drugih enakih z gnjilcem zvezanih stvari, nabirajo in hranijo.

Da pa gnojna jama tej svoji nalogi vstreza, mora biti tako-le narejena:

1. Podoba ali oblika se mora ravnati po prostoru, ki ga ima kmetovalec na svojem dvorišču. Vendar je pa še najbolje, ako se naredí v podobi podolgastega štirivogelnika, ki mora 3 do 4 čevlje globoko izkopan in prav dobro s cementom obzidan biti, da gnojnica v zemljo ne teče in se ne pogublja.

2. Dežnica, naj pride od koderkoli, nikakor ne sme v gnojišče.

3. Jama za nabiranje gnojnice se priredí tam, kamor je gnojišče najbolj nagnjeno. Če ima gnojišče primeren pad, je za gnoj zelo koristno, ako se scavnica iz živinskih hlevov najpred v gnojišče in tako skoz gnoj v zgorej omenjeno jamo odteka. Jama za gnojnico ne sme biti premajhna, ker bi se lahko prenapolnila, to pa še posebno poleti, ko se gnojnica ne more na njive izpeljevati, mnogo gnojnice bi pa po takem prišlo pod zlo.

4. Stranišča (sekreti), ako je le mogoče, naj se priredijo tako, da so v gnojnično jamo napeljana. To veljá še posebno o straniščih za prihišne posle, ktera se vrh tega morajo držati zmerom lepo čedna in snažna, da se jih posli neizogibljejo, marveč radi na-nje zahajajo; ne pa, kakor je sploh navada, da posli zarad prevelike nesnage, ki se po takih straniščih nahaja, po vseh kotih kmetijskega poslopja svojo potrebo opravljajo in svojemu gospodarju na ta način mnogo škode delajo. Ako pa so stranišča tako napravljena, da se v gnojnično jamo odcejajo, dobí se neka črna blojdra, ki po njivah in travnikih čudeže dela.

5. Zraven dobro napravljenega gnojišča je pa treba tudi za dober gnoj skrbeti. Dober gnoj se pa naredí, ako se gnojni kup dvakrat na teden z gnojnico prav dobro poškopí. V ta namen nam služi pumpa in usnjata cev (mešiček), ki se v gnojnično jamo postavi in ž njo po celem gnojišču, kedar je treba, z gnojnico škropi. Pa tudi s korcem se lahko gnojnica zajema in gnojni kup zaliva in škropi. To delo je jako važno in potrebno, da gnoj ne plesni in ne zgorí, da mnogo več zaleže in se ga tudi mnogo več pridelala, kajti puh in smrad, ki iz gnoja izhlapuje, tudi je gnoj, in še najbolje gnojilo, ker ima največ gnjilca v sebi. Zapomniti se gospodarji to dobro.

5. Vrh tega se gnoj zboljša in pomnoži, ako se na gnojni kup skladoma nekoliko zemlje nameče. Zemlja, ako ni druge, naj se vzame po potrebi iz njiv, vsaj na njivo zopet nazaj pride.

7. Dvakrat na teden, brž ko se je gnojni kup z gnojnico polil, naj živina gnojišče pohodi in potlači, da gnjilčasti gnojni drobci iz gnoja ne izhlapé, marveč se v gnoji pridružujejo in hranijo. Dobro in koristno je tudi, ako se gnojišče primerno ogradi.

8. Naposled naj se v obližji nekoliko dreves zasađi, ki poleti delajo gnojišču primerno senco, da solnce gnoja ne prepeka in suši.

Da amonijakovi drobci iz živinskega gnoja ne izpuhté, naj se v hlevih z mavcem (gipsom) potresa.

Veliko važnost in korist dobro napravljenih gnojišč pripoznalo je tudi slavno ministerstvo kmetijstva, ki bo z letošnjim letom počenši delilo premije tudi za dobro in primerno napravljena gnojišča. *)

*) Naj ta sestavek pripravlja naše gospodarje na razpis premij, ktereга bodo tudi „Novice“ kmalu z obširnejšim podukom in podobami gnojišč in gnojiščinih priprav priobčile.